

Flitiga och sysslolösa

Essäer om 1700-talets Europa

JOHANNA ILMAKUNNAS

UTFÖRANDE: 312 s. Hårdband. Illustrerad.

Format 165 x 220 mm.

ISBN: 978-91-988150-5-4

I SAMARBETE MED Svenska litteratursällskapet i Finland

12

Flitiga och sysslolösa

BETYDELSEN AV ARBETE, val av livsstil, shopping i när och fjärran, handarbete som hobby och arbete, matupplevelser, familjeförhållanden och relationer över generationgränserna – de fenomen som uppmärksammas i *Flitiga och sysslolösa* känns välbekanta från vår egen tid. Här är det 1700-talets Europa, särskilt det svenska samhället, som träder fram, med högreståndsfamiljerna i centrum.

Herrgårdarna och stadspalatsen är en tacksam spegel av samhället. I Stockholm finns flera exempel med ett rikt källmaterial i behåll.

Teservis i kinesiskt porslin. Målning av Jean-Étienne Liotard, 1781. The J. Paul Getty Museum, Los Angeles.

Det 35 rum stora Fersenska palatset, tvärsöver Stockholms ström från slottet, kan studeras i detalj med den 749 sidor långa bouppteckningen efter Axel von Fersen d.ä. som guide.

Här framgår hur palatset var dekorerat och inrett, hur olika utrymmen hängde samman, vilka rum som disponerades av greven själv, vilka som beboddes av grevinnan samt vilka som var reserverade för barnen, för gäster och för hushållssysslor. Bouppteckningen åskådliggör således hur rum och utrymmen var genusindelade samt vilka värderingar som var förknippade med dem.

I sällskapslivet var måltiderna ett betydelsefullt inslag. Alla praktiska arrangemang kring mat, dryck och hur gästerna bemöttes liksom det arbete som utfördes av kockar och kokerskor vittnar om måltidernas betydelse som sociala aktiviteter och statusmarkörer. Måltider konsoliderade värdens makt och prestige, men även matgästernas status var viktig.

Trender följdes noga, exempelvis det populära kaffe- och tedrickandet. I Frankrike, med en tongivande ställning inom gastronomin, serverades fyra dagliga måltider: frukost, mid-

APPELL FÖRLAG

Paris var 1700-talets huvudstad för mode och shopping, kultur och upplysningsidéer. Inflytanden cirkulerade från Paris till svenska städer som Stockholm och Åbo och mellan Sverige och Frankrike. Etsning av Louis Lecoeur efter Claude Louis Desrais, 1787. Rijksmuseum, Amsterdam.

dag, mellanmål och supé (*déjeuner, diner, goûter, souper*), med varierande tidpunkter för när de intogs. I Sverige, liksom i resten av Europa, följde högreståndspersoner i stort sett samma måltidsrytm.

Under 1700-talet blev Paris och London ikoniska shoppingstäder där även förmögna svenskar gjorde inköp, antingen på plats eller via vänner och bekanta. Och på många sätt var det nordiska 1700-talet del av en global värld. I Stockholm byggdes stadshus efter europeiska förebilder, man drack kinesiskt te i koppar av Meissenporslin och klädde sig i kläder sydda av indiska bomullstyger.

Saker och ting – deras betydelse framgår inte bara av vad man köpte. Även handarbetet var ett viktigt inslag i adelns livsstil. Greve Johan Gabriel Oxenstierna antecknade i sin dagbok

1767 att han föregående år ägnat största delen av sin tid åt att svarva. Genom sömnad lärde sig flickor i herrskaps- och adelsfamiljer att bli flitiga, skötsamma och plikttrogna.

FLITIGA OCH SYSSLÖSA breddar synen på arbete och livsstil inom högreståndsfamiljer ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Korrespondens, dagböcker, räkenskaper liksom föremål, målningar och gravyrer är källor till hur människor upplevde vardagens sysslor – men också sysslolöshet. Rikt illustrerad ger *Flitiga och sysslösa* en bild av herrskapets vardag under glädje och sorg, vardag och fest.

Exklusivt hantverk. Ögonminiatyr föreställande Ann Fryer, målning av Richard Cosway, 1787. Nationalmuseum, foto Bodil Beckman.